

čev terdnjav in mest, katere je po zmagi privojeval svojemu svitlemu vladarju, kakor tudi slike vseh vojska, katerih se je vdeležil. Reči se sme, da temu vojskovodju je odkazano v slóvezni dvorani prvo mesto.

Ozrimo se sedaj še dalje po preimenitnih spominkih. Shranjuje in radovoljno kaže se tu vojskini križec (Armeekreuz), ki ga je nosil visokoslavni cesar Franc I. po srečno zmagani evropejsko-narodski vojski pri Lipsku; — Marije Terezijni red kralja pruskega in cara ruskega, tedaj znanih treh zaveznikov zoper silnega Napoleon-a I. — Nepopisljivih čutil zavzet sem bil, ko nam prijazni voditelj pokaže ostarelo kopje (Fahenstange), ter nam reče: To je ostanek one zgodovinsko-znamenite zastave, katero je o določilnem trenutku v kervavi bitki poleg Asperna-hrabri nadvojvoda Karol zgrabil barjaktarju iz rok, postavil se na čelo junaških grenadirjev, navdušil jih za ponovitev boja in s tem slavno zmagal. — Ne manj zanimivala me je zastava (Votivfahne) papeža Pija VII., ko se je vračeval iz francoskega jetništva. — Pokazalo se nam je dalje: Vojskovodje Haynau-a suknja, klobuk, meč in pas; — znanega Henzi-a (slavnega branitelja budinske terdnjave, v kateri je bil sam zapalil strelni prah, da bi ne prišla v roke ustajnikov) klobuk; — vojskovodje Windischgrätz-a suknja, hlače, škornje, sablja in več častnih redov (Orden); — maršala Nugent-a suknja, klobuk, navadna in dvoje častnih sabelj, komorniški ključ, ter reda Marije Terezijni in Leopoldovi; — vojskovodje kneza Schwarzenberg-a, neumerlivega zmagovalca pri Lipsku klobuk, meč, maršalska palica in več redov; — slavnega princa Evgena Savojskega oklep, dratena srajca in maršalska palica itd. itd. — Tudi švedskega kralja Gustava Adolfa obleko (Koller), katero je nosil svoj smertni dan v bitki poleg Lützen-a dne 15. novembra 1632 smo tu videli.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Predragi bratje in tovariši!

Kakor vam je znano, imeli bomo hrvški učitelji 25., 26., 27. t. m. splošnji svoj zbor v Petrinji.

Pri prvi naši skupščini v Zagrebu l. 1871 so bili slovinci prvi, ki so nam prijazno v velikem številu podali roko ter se z našim delovanjem po bratovsko zanimali.

Nadejamo se, da je tudi zdaj med nami ljubezen ravno tista, kakor poprej in da bo zopet naš premili in predragi brat Slovenec prvi, ki bo v naše kolo pritekel, ter nas zopet z bratovsko ljubeznijo spremljal pri našem delu.

Srce nam je veseleje in pogumneje, kedar vidimo vrle naše brate okoli sebe.

Pridite torej vi vrli sokoli premilih nam slovenskih planin in dolin, pridite, da Vam zamore brat Hrvat zopet podati svojo roko in Vam sè svojo gostoljubnostjo postreči.

«Pristopnice» dobivajo se pri «mjestnem odboru II. obč. Hrvat. učit. skupštine po 1 gold. u Petrinji.» Vožnja na železnicah in parobrodih znižana je na 33%. Skrbeli smo, kolikor se je dalo, da bude ne le duševne hrane, ampak tudi prijetne, hrvatske zabave. Pomoz Bog!

V Zagrebu, 8. avgusta 1874.

Za centralni odbor II. obč. Hrvat. učiteljske skupštine:

Predsednik:

Ivan Filipović

Tajnik:

Ljudevit Tomšić

Program II. obč. hrvatske učiteljske skupštine u Petrinji 1874.

I. Predskupština je 24. kolovoza u 7 sati (uri) na večer. U njoj će se odrediti, koja će se pitanja i kojim redom u obćoj skupštini razpravljati. Ustanovit će se poslovni red i predbežno izabrati predsjednik, 2 podpredsjednika, 2 tajnika i 4 redatelja obč. učiteljske skupštine.

II. Sutra dan 25. kol. u 8 sati u jutro je prva sjednica obč. skupštine.

Poslje podne u 3 sata odsječna (odsekova) sjednica, u kojoj će se razpravljati: Koje knjige i kako da se sastave za naša učiteljišta, pa kako da se što prije do njih dodje. Razprava zadarskoga učiteljskoga odbora.

U 4 sata predavanje za hrvatske učiteljice: O uporabi zabavištnih učila i poslova od Josipe Žitkovičke, učiteljice u Liesingu kod Beča.

U 6 sati predavanje: O tjelovježbi u pučkoj školi od prof. Ante Löfflera iz Rakovca. Poslje 7 sati zabava u streljani.

III. 26. kolovoza u 8 sati u jutro druga sjednica obč. učiteljske skupštine.

U 3 sata poslje podne predavanje: Narodno školstvo i 19. vjek u obč. a napose kod nas Hrvata. Najznatnije zapreke povoljnomu razvitku narodnoga školstva u obč. a napose u Hrvatskoj. Od Jakoba Bobinca, okružnoga škol. nadzornika u Novoj Gradiski.

U 4 sata odsječna sjednica za razpravu statuta centralnoga odbora.

Na večer koncert sa predavanjem: Petar Preradović i njegova pjesnička djela s gledišta pedagogijskoga, od Stjepana Basarička, učitelja u Virovitici.

IV. 27. u jutro u 7 sati predavanje: Razvitak genetiva višebroja kod samostavnika i odnošaji višebrojnih oblika 3. 6. i 7. padeža od Ant. Pechana, učitelja na učiteljištu u Petrinji.

U 9 sati treća sjednica obč. učiteljske skupštine.

U 2 sata poslje podne zajednički banket.

Cielo vrieme skupštine bit će u prostorijah petrinjskoga učiteljišta priredjena izložba učila istoga učiteljišta i drugih raznih učila za pučke škole.

V 28. kolovoza izlet u Topusko. Uzput: Izložba učila c. k. gradjanske škole u Glini u sgradi iste škole.

Iz volovskega okraja v Istriji. Dne 9. julija bil je v Volovskem okrajni učiteljski zbor. Predsedoval je zboru naš c. k. okrajni nadzornik g. And. Šterk, in njega namestnik bil je g. Jane, učitelj i kurat v Rukovacu. Zbor koj v začetku ogovoril je sam c. k. okrajni glavar g. Ant. Fegec, z mično in jedernato slovensko besedo. Na dalje govoril je sam gosp. c. k. nadzornik, ko polagal je na srca zbranih učiteljev važnost ovega zborovanja, ter priporočal s temeljito besedo vseskozi delati v prid i djanski korist našej mladini.

Nadaljevale so potem volitve namreč: 1. V odbor prihodnje okrajne konferencije bili so vsi dosedanja gg. učitelji voljeni, kakor: Jelusič, Grosman Mirosł., Waisel Fr. i Pretnar. 2. V deželno konferencijo, ki bode sredi septembra v Poreču, bili so izbrani: Jelusič, Grosman Vilibald in Waisel.

Nasledoval je potem program letošnje konferencije v teh točkah: 1. O risanju v pučkih učionah. 2. O pjevanju v pučkih učionah. 3. O izobraževanju učitelja, koj put nanj pelje? 4. Koliko i kako može učitelj preprečiti, kod diče gujusno psovanje i kunenje? 5. Kojimi sredstvi može učitelj uzdržati školsku disciplinu, koje pedepse po zakonu sme rabiti?

O 1. točki poročali so: Grosman Mirosł., Kosič i Kranjec. Zjediniли smo se slednjič, da naj se risanje uči v šolah našega okraja na podlagi »sešitkov« v to odločenih, kakor dopušta tudi ministerialna okrožnica od 9. avgusta 1873, št. 6708, i 6. maja 1874, št. 5815. Cela skupščina zbranih učiteljev priznala je, da risanje je gotovo zanimiv šolski predmet; toda postavno vstrezati naše narodne šole mogle bodo še le potem, ako bo hotela vlada ali pak občina kupiti temu predmetu neogibno potrebnega, pak dražega učilnega orodja i razdeliti ga šolam, kajti stariši ne bodo mogli v svojej veliki revščini toliko vtrpeti, i draga učna gradiva za šolo kupovati, česar celo do sedaj niso premegli.

O 2. točki bilo je enoglasno odobreno, da naj se petje uči le na posluš in nikakor ne po glasbenem načrtu. Vadijo naj se národne, crkvene i druge kratkočasne pesmi.

O 3. točki poročal je Waisel, na kratko omené, da nikoli ne toliko zelemérno, kakor dandanašnje dobo, neogibno je vsakemu učitelju potrebno, da je vže izobražen, pak da se tudi nadalje izobražuje, zato da more preobilnim zahtevam vseskozi vstrezati. Naj bližnja pot k nadaljevalnemu izobraževanju učitelja, pak pelja — »dobro osnovana« okrajna učiteljska bukvarnica (biblioteka), koja se v našem okraju še pogreša —.

O 4. točki odobreno je bilo tako le: Zoper grdo kunenje i psovanje, šola višjega upljiva imeti ne more, kakor podučevanje, svarjenje, napeljevanje na dobre i slabe zgledé i djanja. Katehet pak naj kaznuje take prestopnike s kazenskimi sredstvi po postavi dopustivnim, a učitelj kaj vspešnejšega storiti ne more i tudi ni njegova reč.

O 5. točki bila je živahna razprava, i šiba priznala se je kot naj boljše sredstvo šolskega kaznovanja. Rečeno je pak bilo tako, da redkokrat in to v naj višji sili naj se šiba pametno rabi in gotovo ne bo škodovala. (? Pis.)

Slednjič bila je razprava o novem «Lehrplan-u» za našo istrsko pokrajino, o kojem se bode v pokrajinskem zboru v Poreču obravnavalo. Odposlanci imajo se pripraviti nanj, da mogli bodo o njem poročati v deželnej konferenciji. Ob dveh popoldan prenehal je zbor, kajti želodec je tirjal svoj «tribut», i ta navadna točka obveljala je »en bloc»; toraj podali smo se k obedu, ker vršile so se kratkočasnice i zabavno petje pod vodstvom «Ribniškega smešneža» gosp. Z . . . učitelja in duh. pomoč. na Munah.

Okoli 4. ure nadaljevalo se je zopet zborovanje; konečno pak podpisali so vsi svetovni gg. učitelji molbenico na deželni zbor, da bi se vsem istrskim učiteljem plača po 800 — 700 — 600 gld., namesto 500 — 400 — 300 gld., priznala i s prihodnjim letom izplačevala.

Poslovili smo se v upolnēj nadi, da ob času zbora prihodnjega leta viditi si želimo «zdravih i veselih»!

V Hrušici, dne 22. julija 1874.

Franjo Waisel.

Iz kranjske goré. 1. t. m. smo spremili na pokopališče truplo umerlega gospoda Kašperja Florian-a, bivšega učitelja na Fužinah (Weissenfels). Ranjki bil je rojen na Fužinah, ter po posebni dobroti preč. gospoda Franc. Pirc-a, misionarja, pri katerem se je tudi šolal, izvršil šole, ter se je odločil za učenjski stan. Učiteljaril je v Podbrezjah, Pečah, Poljanah, Selcah in zadnjič na Fužinah, kjer je bil okoli 32 let. Za njegove posebne zasluge so mu Njih Veličanstvo presv. cesar podelili srebrni križec s krono. Bil je posebno hranljiv in posebni dobrotnik revežem. Daroval je ondotni farni crkvi okoli 600 gld. Bolehal je dolgo, odleglo pa mu je posebno tisti dan, ko so ga gosp. Pirc obiskovali; o kuko je bil vesel, videti še enkrat svojega bivšega učitelja in zdaj sivga starčka. Pogreb bil je sijajen. Iz med učiteljev vdeležil sem se ga samo jaz, edini učitelj v tej dolini; bila sta razun domačega gosp. župnika tudi naša dva preč. gosp. duhovna nazočna, velika množica domačih ljudi, med temi tudi fužinski gospodje uradniki. Utrinjala se je marsiktera solza po licu, pa zakaj ne, saj je bil ranjki skozi in skozi dober kristjan in zvesti učitelj. Naj bi se nad njim spolnile besede: «Blagor ujim, kateri v gospodu zaspé, v slavi nebeški se tam prebudé.» Naj bode ranjki vsem gospodom učiteljem, kakor prijateljem v spomin priporočen! *Barovski.*

Iz Ljubljane. Deželna učit. konferencija bode letos v Ljubljani 21. sept. (cf. Uč. Tov. I. 9. 1. maja t. l.) Na dnevnem redu bodo: 1. Učni čerteži za Kranjsko. Ker je sl. ministerstvo izdalo ravnokar vzorne čerteže, bode berž ko ne posvetovanje, kako se čerteži vravnajo potrebam kranjskega šolstva. 2. Učne knjige in berila, ki se dosihmal na Kranjskem rabijo. 3. Učila za kranjske šole po § 71. šolsk. in uč. reda 20. avgusta 1. 1870. 4. Pomankanje učiteljev. 5. Zapreke rednega obiskovanja šol po deželi. 6. Samostalni predlogi. S konferencijo bode tudi združena razstava učnih pripomočkov. — Za čas odpusta gsp. poročevalca za upravo in gospodarstva pri šolah preuzame njegovo mesto gsp. Julij pl. Vesteneck.

— (*Šolsko. Stvar je resnična.*) (Konec.) O čé. To je sicer vse res, in si lahko mislim tudi jaz; ali — česar jaz nikakor razumeti ne morem, je to, da so, ni davno še, kakor pravijo, dali postave, po katerih spričevala, ktera po toliko skušnjah dajete potrjeni gospodje učitelji ljudskih in glavnih šol, više pri srednjih ali latinskih šolah in gosposkah pa nobene očitne veljave več nimajo. Da ravno sedanjí čas tolikanj govorijo in pišejo, kako povišani so gospodje učitelji v plači in v časti, pa da bi njih očitna spričala očitne veljave ne imela, kaj je to? Učitelj. Res je, oče! in prav hvaležen sem, da so gledé na sedanjó draginjó povišali nam plačo sploh nekoliko; pa vendar, povem vam po vseh ustih, kaj malo me veseli to, dokler se na drugi strani podira tako naše delovanje. Nekdaj so sprejemovanske skušnje med nižimi in višimi šolami nekaj pomenile, dokler jih je bilo učencev preveč in za vse prostora niso imeli; zdaj pa se vsaj meni zdijo nepotrebne. Tudi bi počitnice učencem bile res počitnice, ki bi se med letom potem rajši učili. Kar pa je pogravitna reč, je pa to, da bi sami sebe ne podirali, marveč zidali z zedinjenimi močmi, ter vzviševali si med seboj čast in veljavo, ktera nam je živo potrebna, če hočemo, da nas spoštovali bodo otroci in učenci; kako težavno jih je nam krotiti, dokler vedó, da z našimi dvojkami in trojkami pojdejo lahko v srednje ali više šole. Povem vam, da mi je ta reč mimo plače bolj pri srcu, kedaj nam povrnejo spet, da bodo očitne naše spriche ali svedoche imele tudi odločno veljavo v občinskem življenji. O čé. Prav to je bilo, gospod učitelj! da sem ogovoril vas danes, tudi meni na srcu, in — ne zamerite, prosim, kajti, še enkrat rečem, žal mi je, pa — sram me je. Z Bogom!

— *Iz seje c. k. dež. šolsk. sveta 9. julija 1874.* Preberó se rešene službene vloge. — Za vmestjenje spraznjene službe za jezikoslovje na c. k. gimnaziji v Kranji se stavi nasvet sl. ministerstvu za uk in bogočastje. Učni čertež, ki ga ravnateljstvo c. k. gimnazije v Kočevji, z zapisnikom šolskih bukev vred predlaga, priznava se z nekaterimi opombami in pri slav. ministerstvu se nasvetuje, da se privolijo po tri učne ure na teden za rudnino- in prirodoslovje v 3. razredu in da se ob enem pooblašča, da sme učni čertež, kar se tiče prirodoslovnih ved tako napraviti, kakor ga imate realni gimnaziji v Kranji in v Rudolfovem. — Stavi se nasvet za stolico laškega jezika na ljubljanski višji gimnaziji. — Sporočilo c. k. deželnega nadzornika za humanistične predmete na srednjih šolah o nazorovanji ljubljanske višje gimnazije se jemlje na znanje in se predlaga c. k. ministerstvu za uk in bogočastje. — Nek ljudski učitelj se v kazen prestavi na drug kraj. — Prednaša se organična osnova za možka in ženska izobraževališča za ljudske šole, katero je poslalo slavno c. k. ministerstvo dne 26. maja 1874, št. 7114. V smislu te postave, da se kolikor moč odvrča pomanjkanje ljudskih učiteljev, ukrene se naslednje: 1. Napravi se enoletni praktični tečaj na c. k. učit. izobraževališču v Ljubljani za take, ki so že doveršili ali vse razrede ali njih več na višjih razredih srednjih šol, in to takrat, ako se jih dovolj za to oglasi. 2. Napravi naj se pripravljalni tečaj na učit. izobraževališču in sicer za l. 1874/75 in to se naznanja ravnateljstvom deželnih srednjih šol oziroma okrajnim šolskim svetovalstvom, da se dalje obznani. 3. Ravnateljstvu učit. izobraževališča se naroča, da se spelje organična osnova naj, strogo derže se osnove, potrebno ukrene in dotične nasvete predlaga. 4. Pri slavnem ministerstvu če se nasvetovati, da bi se na ljubljanskem učit. izobraževališču štiriletni tečaj skrajšal na tri leta vendar le 1874/75. in 1875/76. leta. (Dalje prih.)

— Učiteljsko društvo za Slovenski Stajer bo zborovalo 21. in 22. septembra v Mariboru. Na dnevnem redu bodo: 1. vprašanja deželne učiteljske skupšine v Gradcu z ozirom na priobčene izgledne naučne načerte; 2. imenovanje učiteljev; 3. društvene zadeve.

— **Učiteljsko zborovanje.** *Vdovsko učiteljsko društvo* bode imelo občni zbor 10. septembra t. l. Na dnevnem redu bode a) poročilo tajnikovo in blagajnikovo; b) izvanredna podpora neke vdove; c) volitev pregledovalcev računa; d) volitev predsednika, blagajnika in 7 odbornikov. Ako bi občni zbor slučajno ne bil sklepovalen, nastopi §. 25. dr. pravil.

Slovensko učiteljsko društvo bode imelo ravno ta dan (10. septembra) svoj občni zbor. Na dnevnem redu bode: a) poročilo tajnikovo in blagajnikovo; b) preuredba društvenih pravil; c) predlogi posameznih udov. Kdor o poslednji točki hoče kaj govoriti, naj to naznani odboru do 1. septembra, da se bode na dnevni red postavilo, sicer drugi, kakor odborovi predlogi ne pridejo na dnevni red, ker bode zbor le občni zbor slovenskega učiteljskega društva. Pri vas, slovenski učitelji in učiteljski prijatelji, je tedaj, da pokažete, ali vam je kaj mar za društvo, katero ima svoje častljivo ime po narodu, kateremu služite.

Ravno ta dan precej za slov. učiteljskem društvom bode imela tudi „*Narodna šola*“ svoj prvi občni zbor. Blagajnik in tajnik bode obširno poročal o delovanji tega društva od tega časa, ko se je v Ljubljano preselilo, in je začelo delovati z 1873. letom. Slovensko učiteljsko društvo in Narodna šola niste imeli lansko leto občnega zbora, tem več pričakujemo letos obilnega vdeleževanja svojih tovarišev in prijateljev.

Ako hoče namreč naroden učitelj imeti veselja do dela, mora najti pri narodu podpore in zavetja, sicer dela brezuspešno, in njegova delavnost je zgubljena in samič bele vrane se hitro postrelé. Naroden učitelj gleda tedaj zaupljivo v narod, za katerega dela in se žrtvuje. Brez boja pa ni zmage; brez požertovalnosti ni uspeha, in kdor ne seje, tudi ne žanje.

10. septembra, na dan zborovanja bode ob 8. uri pri sv. Jakobu sv. maša. Najprej bo zborovalo vdovsko društvo ob 9. uri, potem pride na versto učiteljsko društvo in poslednjič pa „Narodna šola“. — Zborovalo se bode v prostorni gostilnici pri Virantu na st. Jakobskem tergu h. št. 139. Domoljubni učitelji pridite obilo!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem: V sezanskem šolskem okraju razpisujejo se s tem: a) učiteljske službe v šolskih občinah III. verste v Povirju, Rodiku in Štjaku; b) učiteljske službe v šolskih občinah IV. verste v Kobiljiglavi, Vatovljah, Velikem dolu, Vojšćici; c) podučiteljski službi v Sezani in v Komnu šolsk. občin II. verste. Dohodki teh služeb so določeni v §§. 22., 30., 33. in 36. deželne šolske postave 10. marcija 1870. — Podučitelj v Sezani dobival bode še 100 gl. doklade, a v Komnu vžival prosto stanovanje obstoječe iz ene sobe. — Prosilci naj vložijo svoje prošnje previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja naj dalje do 10. septembra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem šolskem okraju, naj vložijo prošnje po šolskih oblastih njim predpostavljenih. C. k. okrajni šolski svet v Sezani dne 7. avg. 1874.

Na Kranjskem: V Ihanu učiteljska služba z letno plačo 450 gld., v Zalogu pa učiteljska služba z letno plačo 400 gld. in prostim stanovanjem. Prošnje do 6. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Ihanu in Zalogu. — Na dvorazredni dekliški šoli v Kamniku služba dekliškega učitelja, letne plače je 500 gld. in 80 gld. za stanovanje in dekliške učiteljice, l. plače je 400 gld. in za stanovanje 31 gld. 50 kr. Prošnje do konca avgusta t. l. pri pomnoženem krajnem šolskem svetovalstvu v Kamniku. — V kočevskem šolskem okraju se razpisujejo učiteljske službe tudi v Merovcah l. pl. 450 gld.; v Ribnici drugega učitelja l. pl. 500 gld.; v Lašičah, v Sodražici in Loškem potoku po 400 gld. podučit. Prošnje v 6 tednih pri dotičnem krajnem šl. svetu. — Na 4. razredni ljudski šoli v Vipavi učiteljska služba, plače je 500 gld. in 100 gld. za šolsko vodstvo; prošnje do 30. avgusta pri c. k. okrajnem šolsk. svetu v Postojni. — V Fužinah (Weissenfels) z l. pl. 400 gld. Prošnje do 31. avg. pri okrajnem šolsk. svetu v Radovljici. — Na enorazredni ljudski šoli v Boštanji (krskega šl. okraja) učitelj. služba z l. pl. 500 gld. Prošnje do 15. sept. pri krajnem šl. svetu v Boštanji. — V kočevskem mesta služba nadučitelja in šolskega ravnatelja z l. pl. 600 gl. oprav. doklado 100 gl. in 80 gl. za stanovanje, oziroma pa služba drugega učitelja z letno plačo 500 gl. Prošnje v 6 tednih pri krajnem šolskem svetu v Kočevji.

Premembe pri učiteljstvu.

Gsp. Ignacij Böhm, nadučitelj v Kočevji, gre v pokoj; g. Jakob Šerak, učitelj v Šent-Gothardu, pri Trojanah, k sv. Lenardu pri Laških toplicah, in g. Janez Furlani, učitelj v Zagorji pri Savi, v Leitersberg (ok. Maribor).

Listnica. Gsp. J. L. v A. . . . su; prejeli 1 gl. 50 kr.